

Estratègia d'Educació pel Desenvolupament

L'Associació de periodisme **Fora de Quadre** (d'ara endavant FdQ) tenim com a finalitat la de contribuir a la transformació social, a través d'accions d'Educació per al Desenvolupament, i específicament a través de l'ús de la comunicació social com a eina principal. Volem fer ús del periodisme i de la creació audiovisual per qüestionar un sistema social que genera desigualtats i injustícia i, a partir de la reflexió, oferir propostes per millorar-lo. **Volem sensibilitzar per transformar**. En aquest sentit, totes les accions que impulsem des de FdQ, s'emmarquen en la següent estratègia d'Educació per al desenvolupament.

Què entenem per Educació per al Desenvolupament a FdQ?

Partim de la definició d'Educació per al Desenvolupament (EpD) que es recull a l'"Estrategia de Educación para el Desarrollo de la Cooperación Española"¹ (Ortega 2007), i en la qual es defineix l'EpD com el "procés educatiu (formal, no formal i informal) constant encaminat, a través de coneixements, actituds i valors, a promoure una ciutadania global generadora d'una cultura de la solidaritat compromesa amb la lluita contra la pobresa i l'exclusió així com amb la promoció del desenvolupament humà i sostenible".

D'aquesta estratègia ens sembla especialment rellevant el fet que es reconegui explícitament la pluralitat d'agents que intervenen en l'EpD i es concedeixi especial atenció a totes les activitats que puguin realitzar-se a través dels mitjans (Internet, premsa, ràdio i televisió), quan diu que "els mitjans de comunicació contribueixen a la tasca de EpD en l'àmbit de la sensibilització quan informen de manera puntual i adequada, i eviten actuacions negatives, sense caure en missatges simples, enganyosos, catastrofistes, etc., i corregint males pràctiques; en incidència política: creant opinió; en investigació: mitjançant la realització de programes especials; en educació-formació (formal i no formal), complementant les accions realitzades pels mitjans de comunicació amb les que es duen a terme a l'educació formal i no formal, a través d'activitats dissenyades, pensades i, per tant, programades en una estratègia a mig i llarg termini que tingui com a objectiu ajudar a comprendre els problemes i els seus orígens, en lloc de limitar-se a reflectir un problema concret en un moment determinat".

D'altra banda, com recull el manual "Educació per al desenvolupament. una estratègia a llarg

1 <http://www.aecid.es/ES/la-aecid/educaci%C3%B3n-y-sensibilizaci%C3%B3n-para-el-desarrollo>

termini per al desenvolupament²” de la Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament, l'EpD s'ha de recolzar sobre dos pilars: El primer és l'aspecte cognitiu: necessitem conèixer, estudiar i analitzar els fets, relacionats amb situacions locals, i alhora, emmarcats en el context global. El segon pilar és l'adquisició d'una actitud de solidaritat: mantenir una atenció constant cap al benestar de la societat, que alhora és el que a llarg termini garanteix el propi benestar personal.

En aquest sentit, els materials periodístics, audiovisuals i comunicatius que realitzem des de FdQ fomenten la promoció d'una consciència que els ciutadans i les ciutadanes tenim poder i capacitat per influir en el desenvolupament d'aquest món i hem d'utilitzar-lo amb responsabilitat. En paral·lel, promovem processos educatius a partir del coneixement i anàlisi crítica de la realitat, generant reflexions, actituds i accions crítiques en les persones i fent-les subjectes responsables i actives (compromeses), a fi de construir una societat civil, tant al Nord com al Sud, compromesa amb la solidaritat (entesa com a corresponsabilitat en el desenvolupament en què estem totes les persones implicades) i amb la transformació de les estructures i les relacions injustes.

Com pot ser la comunicació social una estratègia d'Educació per al Desenvolupament?

Com diu Javier Erro al seu article “L'audiovisual i l'educació per al desenvolupament³”, cal “comprendre que la comunicació és molt més que un instrument, que els mitjans de comunicació de masses són dispositius culturals, que les Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) ens remetent a noves sensibilitats i formes de coneixement, obri portes per a començar a pensar d'una vegada el paper de la comunicació, en el seu sentit més ampli, quan parlem de desenvolupament i de cooperació”.

La incorporació de la comunicació i la cultura audiovisual a l'Educació per al Desenvolupament implica transformar el model educatiu que trenqui la unidireccionalitat. La gent en general, i especialment els i les joves volem participar en la construcció del coneixement. S'obre pas una nova relació entre l'emissió, el missatge i la recepció, antagònica amb el model unidireccional i autoritari d'educar.

La comunicació i cultura audiovisual ve a transformar radicalment la mateixa idea d'educació, imposant un canvi d'estil comunicatiu en els processos educatius, un plantejament multimèdia de l'ensenyament que parteix de la presència d'una multiplicitat de dispositius, de formes

---

2 <http://www.fcong.org/fcong/>

3 http://www.maine.org/files/audiovisual_educacio_desenvolupament.pdf

d'expressió i de participació. Això exigeix que la persona que fa la tasca educativa es revisi com a comunicador o comunicadora (Ferres, 2000 i 2008; Silva, 2005).

Les Tecnologies de la informació i la comunicació i la cultura audiovisual poden servir com a suport d'aquest nou estil comunicatiu, o com a instruments per a perpetuar l'ensenyament tradicional. El tema radica a assumir la comunicació com un aspecte intern del procés educatiu, inseparable de la pedagogia.

Partint d'aquestes reflexions, els processos educatius que promovem des de FdQ no només parteixen de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, sinó que estructurem tota la proposta educativa en base a l'ús i consum crític de la comunicació, l'empoderament de col·lectius específics per tal que siguin creadors i creadores de missatges comunicatius propis i el rol dels educadors i educadores com a acompanyats d'aquests processos.

Quines dimensions i àmbits d'EpD i quines accions concretes impulsem des de FdQ?

Des de FdQ treballem en els següents àmbits de l'EpD:

- **Sensibilització:** Entenem per sensibilització aquelles accions a curt termini amb les quals pretenem donar a conèixer una situació de desigualtat o de violència i les causes i estructures que contribueixen a perpetuar-la; es tracta d'un primer pas per a la conscienciació ja que incideix directament en el cercle ignorància-indiferència-ignorància, i té per objectiu generar entre l'opinió pública una consciència crítica i pràctiques solidàries.

- **Formació pel desenvolupament:** Entenem per formació el procés educatiu que pretén formar en continguts, habilitats i valors, configurant una estratègia a mitjà i llarg termini, amb un públic objectiu clarament definit cap al que s'orienten les metodologies educatives. Aprofundir en l'anàlisi de les causes de les desigualtats i les violències i en les propostes de canvi. La formació sobre el desenvolupament completa el cicle formació-acció-reflexió com a mètode per a la presa de consciència i d'actituds de canvi.

- **Incidència política i mobilització social:** Entenem per incidència política el procés sistemàtic i organitzat per exercir influència sobre els àmbits de decisió política per aconseguir transformacions socials mitjançant la participació de l'opinió pública en el procés de presa de decisions, en àmbits que s'estenen des d'allò local a allò global. La mobilització social és el mecanisme utilitzat per les ONGD per recolzar les accions d'incidència política. Possibilita la participació activa dels ciutadans fent-los sentir protagonistes directes del canvi en polítiques i

estructures.

Els **àmbits d'aplicació** de EPD de FdQ són l'educació formal, la no formal i la informal.

En els àmbits d'**educació formal i no formal**:

- Oferint propostes educatives, que sempre prenen de punt de partida un producte audiovisual o periodístic realitzat per la mateixa entitat, destinat a centres educatius formals o a grups d'educació no formal.
- Impartint tallers de video participatiu destinats a col·lectius concrets com joves o dones.
- Realitzant intercanvis juvenils en els quals reflexionem amb grups de joves sobre temàtiques que vinculen els mitjans de comunicació i la pau, els Drets Humans o el desenvolupament.
- Organitzant cicles de cinema documental i de ficció i passis de pel·lícules que aborden temàtiques socials i de Drets Humans.

En l'àmbit de l'**educació informal**:

- Produint documentals i altres productes audiovisuals per a la seva difusió als mitjans de comunicació generalistes i especialitzats i a través dels espais propis que disposem a internet i les xarxes socials.
- Redactant articles periodístics per a premsa escrita i per a mitjans online.
- Participant en programes de ràdio i televisió per a la divulgació dels projectes realitzats i les problemàtiques sobre les que es centren.
- Realitzant estudis i investigacions sobre el tractament puntual de temes socials i vinculats als Drets Humans i la Pau als mitjans de comunicació.
- Utilitzant internet i les xarxes socials com a eines i espais de reflexió crítica.
- Realitzant treball en xarxa amb entitats i grups de persones o moviments que comparteixin els fins de l'organització.